

Joensuun kaupungin lausunto Pohjois-Karjalan vaikuttamisen kärjistä 2026

Joensuun kaupunki nostaa maakunnan vaikuttamistyössä huomioitavaksi seuraavat asiat:

- 1) Itä-Suomen elinvoimaa ei ole ilman vahvoja ja investointikykyisiä kuntia. Kuntien valtionosuusjärjestelmän (VOS) uudistamisessa on vahvistettava Itä-Suomen kuntien taloutta ja rahoitusasemaa. Uudistamisessa tulee huomioida viime vuosien, osin päällekkäisten uudistusten vaikutukset. Sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä TE-palvelujen uudistusten myötä kuntien valtionosuusmuutokset ovat olleet merkittäviä ja moni kunta, esimerkiksi Pohjois-Karjalan kunnat, ovat hävinneet molemmissa uudistuksissa. Päällekkäisten uudistusten yhteisvaikutus on jo muodostunut yksittäisten kuntien näkökulmasta kestäättömäksi. Tätä korostaa TE-uudistuksen täysin riittämätön rahoitus. Siirtymäaika ja muutosten enimmäismääriä arvioitaessa tulee huomioida lisäksi se, että kuntien mahdollisuudet sopeuttaa toimintaansa ovat sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistuksen jälkeen huomattavasti rajallisemmat kuin aiemmin. Verotulojen tasauksen tulee olla jatkossakin olennainen osa valtionosuusjärjestelmää. Kiinteistöveron merkitys on kasvanut kuntien tulolähteenä sote-uudistuksen jälkeen, mikä korostaa sen huomioimista kokonaisuutena tulopohjan tasauksessa.
- 2) Työvoimapolvelujen valtionosuutta on tarkistettava lakisääteisten palvelujen järjestämisen todellisia kustannuksia vastaaviksi. Lisäksi KEHA-keskuksen asemaa ja roolia on uudistettava paremmin kuntien työvoimapolvelujen järjestämisvastuuta tukevaksi. Työvoimapolvelujen lakisääteistä asiakaspolvelumallia on kevennettävä asiakkaiden yksilöllisten tarpeiden huomioimiseksi sekä resurssien kohdentamiseksi aidosti työllistymisessä tukea tarvitseviin asiakkaisiin.
- 3) Metsäbiotalouden uusien avauksien ja kasvun osalta Joensuun kaupungilla on Euroopan metsäpääkaupunkina paljon annettavaa vahvan yritys- ja osaamisklusterinsa ansiosta. Olemme valmiita pilotoimaan ja laajassa verkostoyhteistyössä hakemaan ratkaisuja puuraaka-aineen jalostusarvon nostamiseksi ja koko arvoketjun innovaatiokyvykkyyden kasvattamiseksi. Samalla voidaan edistää alueen toimijoiden (erityisesti pk-yritysten) TKI-kyvykkyyttä ja kykyä saada tukea kilpailuista TKI-ohjelmista.
- 4) Fotoniikka on metsäbiotalouden rinnalla toinen Joensuun kaupungin ekosysteemisopimuksen mukaisista kansainvälisistä kärkialoista. Joensuuhun rakennetaan kansallinen fotoniikan pilottituotantolinja tarvittavine puhdistiloinneen mahdollistamaan kansainvälisten yritysten sijoittuminen Suomeen ja Joensuuhun.
- 5) Tavoitteeksi asetetaan Fingridin kantaverkon Huutokoski-Kontiolahti 400 Kv:n voimalinjan valmistuminen 2032 mennessä. Hankkeella kytketään Pohjois-Karjalan maakunta 400 Kv:n sähkönsiirtoverkon piiriin. Tavoitevuoden asettaminen on äärettömän tärkeää, sillä muutoin asian ylätasen keskustelu jatkuu ikuisesti ja investointeja jää toteutumatta. Yleissuunnittelu ja YVA on käynnistettävä vuonna 2025.
- 6) Vauhditetaan Fingridin kantaverkon 400 Kv:n voimalinjan esivalmistelua koskien ns. Itä-Suomen Vaaralinjaa Kainuu - Pohjois-Karjala - Etelä-Karjala. Reittisuunnittelu on käynnistettävä vuonna 2025.
- 7) Fingridin on päivitettävä investointiohjelmaansa edellä mainitut Itä-Suomen uudet kantaverkkoyhteydet ja aikataulutettava niiden toteutus.
- 8) Perustetaan Itä-Suomen tuulivoimarakentamisen kompensatioalue siten, että Pohjois-Karjala on keskeisesti mukana. Pohjois-Karjalassa ei ole vielä lainkaan tuulivoimaa, vaikka potentiaali on idän merkittävin. Joensuun kaupunki esittää yksityiskohtaiset näkemyksensä tuulivoimasta ja kompensatioalueesta erillisessä TEMille toimitettavassa lausunnossaan.
- 9) Puolustusministeriölle ja Puolustusvoimille annetaan selkeä toimeksianto valmistella vuoden 2025 aikana toimeenpanokelpoinen esitys tarvittavan korvaavan ja uuden ilmailuvalvontasuorituskyvyn hankkimiseksi, jolla tosiasiallisesti mahdollistetaan Itärajan läheisten alueiden

tuulivoimarakentaminen. Tavoitteena tulee olla ilmavalvontasuorituskyvyn vahvistaminen nykytilanteeseen verrattuna. Toteutukseen haetaan kansallisen budjettirahoituksen tueksi rahoitusta EU:lta ja NATO:lta.

- 10) Itä-Suomelle tärkeästä yritysten kuljetustuesta valmistellaan ministeriön asetus koskien vuosia 2026-2030 ja rahoitustasoa nostetaan. Nykyinen kuljetustuki on lakkaamassa vuoden 2025 loppuun. Kuljetustuki on ainut nykyinen yritystukimuoto, joka kompensoi kaukaista sijaintia markkinoista ja merisatamista. Tukimuodon merkitys on korostunut Saimaan kanavan tavaraliikenteen lakattua.
- 11) Joensuu-Helsinki peruspalvelutasoisen reittilentoliikenteen jatko-option toimenpää vuosille 2026-2028 mahdollistetaan 100%:n valtionrahoitusosuudella. Nykyisin päätöksiin liikenne on lakkaamassa maaliskuun 2026 loppuun. Liikenne12-suunnitelman kirjauksin varmistetaan parlamentaarinen tahtotila lentoliikenteen jatkuvuudelle.
- 12) Finavian lentoasemaverkostoa koskeva omistajaohjauksen poliittinen tahtotila ja ohjaus uudistetaan siten, että jatkuva tarpeeton keskustelu maakuntalentoasemien kannattavuudesta päättyy. Nykyinen verkosto tulee nähdä kiinteänä osana kansallista liikennejärjestelmää ja Itä-Suomen osalta välttämättömänä kilpailukykyä ja mm. matkailukehityksen mahdollistajana.
- 13) Käynnistetään vuoden 2025 ensimmäisen vuosineljänneksen aikana valtioneuvoston kanslian johdolla Saimaan kanavan korvaavan meriyhteyden yhteiskuntataloudellisen kannattavuuden, sijainnin ja toteutettavuuden kokonaistarkastelu.
- 14) TEM valmistelee puoliväliriiheen päätettäväksi Vuoksen vesistöalueen (Saimaa) tavaraliikennettä ja raakapuuhuoltoa hoitavan aluskannan uudistamiseen ja kapasiteetin lisäämiseen tähtäävän kannuste- ja investointiohjelman. Nykyinen sisävesikuljetuskapasiteetti on vanhaa ja täysin käytössä. Kannuste- ja investointiohjelma tähtää vesikuljetusten täysimääräiseen hyödyntämiseen, kuljettavan teollisuuden kilpailukykyä parantamiseen ja huoltovarmuuden nostamiseen. Valmistelussa huomioidaan investointien (ml. laitur- ja siltaratkaisut) kaksoiskäyttömahdollisuudet.
- 15) Karjalan radan Joensuun ja Imatran välisen rataosuuden välityskykyä parannetaan. Hanke toteutetaan erityisesti ohituspaikkoja lisäämällä, jotta yksiraiteiselle rataosuudelle mahtuisi enemmän junia. Tällä hetkellä vapaata kapasiteettia ei ole lainkaan. Myös sähköistys ja radan kunnostus Joensuusta pohjoiseen on saatava liikkeelle parantamaan metsäteollisuuden kilpailukykyä. Investointipäätökset parantamistoimista tehdään vuoden 2025 aikana.
- 16) Valtion ja kuntien yhdessä omistama Itärata Oy jatkaa toimintaansa ja Helsinki-Vantaa lentoasema-Porvoo-Kouvola radan suunnittelutehtävänsä toimenpää yhtiöjärjestyksen ja omistajiensa tahtotilan mukaisesti. Itärata huomioidaan Liikenne12-ohjelman kirjauksissa.
- 17) Yritystoiminnan kasvun mahdollistaminen ja erityistalousalueen perustaminen. Yritysten kasvun esteenä ovat mm. vakuuksien ja riittävän kilpailukykyisen rahoituksen saaminen. Hallituksen on käynnistettävä vuonna 2025 Itä-Suomen erityistalousalue, joka sisältää Finnveran erityistoimenpiteitä itäiseen Suomeen, kuntayhtiöiden investointien rahoitusmahdollisuuksien mahdollistamista yritysten toimitiloihin sekä houkuttelevampia verotusratkaisuja. EUn suorat rahoitusmahdollisuudet on hyödynnettävä maksimaalisesti.
- 18) BusinessFinlandin ohjausta ja palvelurakennetta uudistetaan siten, että jokaisessa maakuntakeskuksessa myös Itä-Suomessa on jatkossa vahvasti läsnä oleva ja yrityksiä konsultoiva riittävät toimintavaltuudet omaava asiantuntija. Nykytilanteessa BusinessFinland on jäänyt monilla alueilla etäiseksi ja vaikuttavuus heikoksi.
- 19) Erityisratkaisu Itä-Suomen rajamaakuntiin EU:n tulevalle ohjelmakaudelle. Hallituksen on vaikutettava Euroopan unionin tulevan ohjelmakauden valmisteluun siten, että EU:n itärajalle luodaan erityisratkaisu ja merkittävä kokonaisrahoitus, jolla mahdollistetaan myös uusien politiikkakeinojen käyttöönotto raja-alueilla esimerkiksi investointien vauhdittamisessa.

- 20) Puolustusvoimien palvelukeskusta ja Joensuun päätoimipaikkaa vahvistetaan sotilaallisen liittoutumisen ja kansainvälisen liikkuvuuden lisääntymisen seurauksena syntyvillä hallinnollisilla tehtävillä.
- 21) Valtion aluehallinnon uudistaminen (ELYt, AVIt) on toteutettava siten, että asiantuntijat työskentelevät ja palvelut ovat tosiasiallisesti saatavilla jatkossakin Joensuussa ja Pohjois-Karjalassa. Toiminta ei saa keskittyä Kuopioon.